

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

§. III. De alienationis revocatione rerum alienatarum repetitione & malè alienantium pænis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

gioni, dum sic facilius observetur, & jurans remotior fiat à periculo periculi.

Quest. 185. Consensus Apostolicus in alienationes qualiter concedi soleat?

REsp. juxta modernam praxin concedi non solet, nisi præmissa delegatione aliquorum in dignitate constitutorum, quibus committitur, ut si ipsis de utilitate alienationis constiterit, assensum nomine Pontificis præstent; sin minus, denegent. Delb. c. 17. du. 9. in difficult. resol. num. 31. citato Barbol. de potest. Epif. p. 3. alleg. 95. n. 66. Ricc. in pr. Decif. 94. edit. 1. Wiestn. h. t. num. 108.

§. Tertius de alienationis revocatione, rerum alienatarum repetitione, & pœnis malè alienantium.

Quest. 186. An & qualiter Ecclesia possit agere contra Prælatum, qui res illius malè alienavit?

REsp. Competit ecclesiæ actio personalis contra Prælatum seu Rectorem quemcumque, qui res illius malè, hoc est illegitimè, nimirum citra sufficientem causam necessitatis aut utilitatis, vel sine solennitate canonica, adeoque invalidè alienavit, dum ex tali alienatione attentata læsa est, ut damnum illatum resarciat; vel de proprio, si quod habet, patrimonio, vel rem alienatam recuperando *Can. monemus. 12. quest. 2. & Arg. l. 3. C. si Tutor vel curat. interven. æquiparatur* liquidem ecclesiæ respectu rectoris sui pupillo & minori. c. 1. & c. auditis. de in integ. restit. Laym. loc. cit. thes. 7. quorum res si tutor vel curator malè distraxit aut administravit, contra eos pupillus & minor actionem habent ad omnis damni sibi illati resarcitionem juxta *cit. l. 3.* transitque hæc actio personalis ecclesiæ ad rectoris malè alienantis hæredes, si quos habet; tenenturque hi ecclesiam servare indemnem, non secus ac Rector illius defunctus. c. 3. de pignor. Abb. *ibidem* num. 3. Laym. num. 2. Pirh. h. t. num. 69. Cessat tamen hæc actio personalis & Rector aut ejus hæredes desuper amplius conveniri nequeunt ad interesse, ubi ecclesiæ rem suam malè alienatam recuperavit à possessore illius. l. 1. §. si plures. ff. de eo, per quem factum fuerit. Cum enim bona fides non patiatur, ut idem bis exigatur. Juxta *reg. § 2. in ff. ecclesiæ jam consecuta suum interesse, non potest amplius ad illud consequendum agere dicta actio* ne personali. Non prohibetur tamen agere ulterius criminaliter contra malè alienantem, accusando illum in ordine ad penam, seu satisfactionem pro injuria sibi illata. Gloss. in *cit. c. monemus. v. reddere.* Abb. in *c. si quis. h. t. num. 10.* Laym. *ibid.* num. 5. & de reb. non alien. thes. 38. Pirh. loc. cit.

Quest. 187. An & qualiter competat Ecclesiæ actio contra possessorem rei malè alienatæ?

REsp. competit quoque ei actio prosecutória rei seu in rem contra possessorem rei alienatæ. c. Apostolicos 12. quest. 2. & Arg. *cit. l. 3. & l. fin. C. eod.* estque in ejus electione, num hunc potius quam malè alienantem velit convenire. Ita etiam, ut postquam hunc frustra convenit, hoc ipsum non præjudicet illi, quò minus adhuc convenire possit possessorem. Gloss. in *e. ex presentium. de pignor. v. necessitate.* juxta *cit. l. fin.* cum sola solutio seu recuperatio rei alienatæ silentium imponat, nempe ecclesiæ damnificatæ. Atque ita possessor, seu is, ad quem res malè alienata transit, utpote in quem vi talis alienationis attentatæ & ipso jure irritæ dominium nullum aut jus translatum tenetur & compelli potest ad rem ipsam cum omnibus fructibus (res enim fructificat domino suo) restituendam. c. si quis presbyterorum. h. t. §. fin. l. jubemus. & Auth. qui res C. de SS. eccles. Covar. l. 1. var. c. 3. Valq. de reit. c. 2. §. 2. du. 15. Molin. *cit. d.* 468. Bonacin. d. 3. de contract. feudi quest. 8. p. 4. num. 12. Delb. de immun. eccl. c. 17. du. 21. §. 2. num. 2. deductis tamen, ut idem, expensis in foro externo, ita ut etiam, si mala fide seu sciens alienationem illegitimè factam, eam recepit, amittat melioramenta l. jubemus. §. sane C. de SS. eccles. c. non licet. 12. quest. 2. Abb. in *cit. c. si quis. num. 1. & 6.* Pirh. h. t. n. 70. Reiffenst. num. 63. neque etiam ab alienante repetere possit pretium, quod in eo casu acquiritur ecclesiæ læsæ in penam commissi delicti ab emente. *cit. l. jubemus.* Molin. Bonac. Delb. Pirh. Reiffenst. LL. *cit.* nisi forte emptor etiam malè fidei prius convenerit cum venditore de præstanda evictione. Abb. in *cit. c. si quis. num. 13.* Sylv. v. alienatio quest. 14. Molin. *cit. quest.* 468. concl. 6. n. 16 Laym. *th. mor. l. 3. tr. 4. c. 10. num. 4.* in fine quos citat & sequitur Pirh. *loc. cit.* quin & tenetur emptor malè fidei compensare damnum (intellige, quod præter alienationem rei illatum ecclesiæ) utpote cujus ob malam fidem censetur causa fuisse Abb. Molin. Bonac. Delb. LL. *cit.* Less. l. 2. c. 24. du. 10. num. 66. contra Quarant. Sarmient &c. Si verò emptor bona fide emit, poterit agere contra Prælatum ad recuperandum pretium. Et sic in specie conductor bonæ fidei potest agere contra illegitimè elocantem, etiam non reddito pretio, ad restituendas pensiones solutas, & locator ad id compelli juxta *c. ad audientiam h. t. Pirh. num. 72.* agere tamen non potest contra ecclesiam, nisi in defectum, ubi nimirum Prælatus malè alienans non esset solvendo ex propriis. Tunc enim repetere potest ab ecclesia, in quantum ea exinde facta est locupletior cum juxta *l. nam hoc ff. de condict. indebiti.* æquitas non permittat, fieri aliquem ditioem cum damno alterius; & ea tenetur illud restituere. Molin. Valq. Bonac. Sylv. Abb. LL. *cit.* Delbene, num. 5. qui etiam dicunt, quòd, si ecclesiæ pretium retineat, vel etiam facta sit ditior ex tali contractu, posse emptorem bonæ fidei rem ecclesiæ aut ejus fructus retinere titulo recompensationis pretii sibi restituendi, donec

nec illud sibi restitatur Pich. loc. cit. sed neque emptorem bonae fidei habere actionem contra venditorem ad recuperandum pretium, si ei ex fructibus interea perceptis fuisset jam satisfactum, asserit Reiffenst. cit. num. 63. citans c. ad nostram h. t. junctâ Gl. v. sufficere.

Quest. 188. A Quo revocanda alienatio & alienata repetenda?

1. Resp. primò : alienatio illegitimè facta revocari & alienata repeti potest & debet primò ab alienante, quamdiu non est amotus ab administratione seu officio. pro ut AA. communiter sumunt ex c. si quis. h. t. junctâ Gloss. v. prospexerit & v. alienator. Nec obstat primò, quòd contra proprium factum non possit quis venire juxta l. cum à matre C. de rei vindicat. c. quod super. de concess. prab. junctâ Gloss. v. posse. quòdque allegans propriam turpitudinem non audiatur, juxta c. cum inter dilectos. de donat. cum textus hi & similes suas patiantur exceptiones & fallentias passim notorias & hic locum habentes. Quales sunt; nisi actus sit malè gestus & ipso jure nullus. Redon. de reb. eccl. non alien. rub. 33. q. 22. Zoës. h. t. n. 4. Engels. n. 17. Wiestn. n. 125. Item si non agatur nomine & pro commo proprio, sed alieno, præsertim Ecclesie & Reip. cujus res malè gesta est. Verall. decis. 170. n. 8. Pet. Barbos. in l. 1. ff. soluto matrim. p. 5. num. 15. Bartol. in l. si minori. C. de jure fisci. Item si veretur periculum animæ; V. g. Prælati malè alienantis. Tunc enim etiam propriam turpitudinem allegare licet. c. consanguines. de sent. & re judic. Gloss. in cit. c. inter dilectos. v. turpitudinem. Tusch. v. turpindo. concl. 404. a. num. 58. Pich. h. t. num. 75. qui idem dicit, dum turpido allegata seu delictum notoriè elidit jus agentis. Neque secundò allegari potest, quòd tales Prælati saltem Episcopo inferiores, cum alienando illegitimè res ecclesiasticas ipso jure & facto vi Extravag. ambitiose priventur suis officiis & administratione, vel ob hunc ipsum defectum potestatis videantur deinceps revocare non posse factam à se alienationem, & allegata repetere. Nam quidquid sit de hoc, num dicta Extravag. quòd ad hanc penam privationis ubique recepta sit; quamdiu ab administratione remoti non sunt, sed in ea tolerantur, sicut plura alia per eos gesta valent, sic etiam poterunt adhuc alienationes nulliter à se factas validè revocare, & alienata repetere, adeoque ad hoc tenentur. Gl. in c. si quis. h. t. v. prospexerint. Redoan. l. c. §. Et re ita. num. 5. Wiestn. h. t. n. 127. & quidem ex justitia, ut Pich. h. t. num. 66. & ante omnes alios, seu etiam, dum sunt alii, à quibus ista revocatio efficaciter fieri posset. Ac proinde neque tertio obstat, etiam si jurassent se non revocaturos aut repetituos. Gl. in cit. c. si quis. v. alienator. Abb. ibidem num. 7. Pich. loc. cit. & alii communiter, cum tale juramentum non fuerit obligatorium, quippe quod esse nequit vinculum iniquitatis & injustitiæ, c. quanto. de jurejur. & reg. juris § 8. in 6. adeoque si qui textus juris requirere videantur absolutionem à tali juramento, ut talis alienationem revocare possit, id non accipiendum de necessitate absolutionis dissolutivæ vinculi, sed ad summum de absolutione interpretativa & declaratoria nullitatis. ut cum Gloss. fin. in c. pervenit. de jurejur. Guttier. de juram. p.

1. c. 1. n. 9. Suar. de juram. l. 2. c. 15. n. 8. Sanch. l. 3. mor. c. 9. n. 13. Quamvis tamen in hoc casu consultius & honestius ad vitandum scandalum fieri dictam revocationem pro Prælato alienante per alium, qui non juravit, & cujus aliquo modo interest; v. g. Capitulum, dicant cum Laym. loc. cit. thes. 39. Pich. l. c. Wiestn. n. 130.

2. Resp. Secundò : dum alienatio illegitima revocata non est aut revocata ineffaciter seu sine effectu, potest ac debet ea revocari ab ejus successore. c. Episcopi. c. ad audiendam h. t. idque etiam si is propter nullitatem promotionis suæ esset tantum existimatus. Arg. l. Barbarius. ff. de off. prator. item etiam si is eam à prædecessore factam confirmaverit. Pich. h. t. num. 66. citato Rosenthal. tr. de feud. c. 4. concl. 40. addita ratione quòd cum hæc confirmatio solum sit in forma communi, nullum valorem tribuere possit actui ipso jure invalido juxta c. 1. de confirm. nil. vel inutili. Quòd si tamen Successor, subsistente causâ, omittas ab antecessore solemnitates adhibuisset seu supplevisset, non poterit revocare alienationem, utpote jam primò à se validè factam.

3. Resp. Tertio : potest quoque alienatio talis revocari à Capitulo, non tantum vacante Sede, utpote quod Prælato alienanti defuncto in administratione succedit, resque ab eo malè gestas corrigere potest; sed etiam Sede plena; quia & ejus, & quidem immediatè interest eam revocari, & bona alienata ad eam reverti. cit. c. si quis Wiestn. h. t. num. 130. Quin etiam, ubi Capitulum scienter alienationi inutili consensit vel subscripsit, adeoque se reddidit ejusdem criminis & injustitiæ consortem, juxta Gloss. in c. si quis. h. t. v. subscripsit. & Gloss. in l. jubemus. v. imò ait. Pich. h. t. num. 65. Prælato nolente aut negligente eam revocare, tenetur eam ex justitia revocare, aut agere apud superiorem ad ejus revocationem.

4. Resp. Quarto : potest quoque Superior Prælati alienantis, qui consensum & auctoritatem præstitit alienationi, intelligi, non solum, ubi scienter, non satis examinata causâ, sed etiam ubi alienans ejus consensum requirere omisit, eam revocare, & alienata repetere. cit. c. si quis. Pich. num. 77. cum communi.

5. Resp. Quintò : his omnibus, qui ex officio alienationes revocare, & malè alienata repetere debent, deficientibus, potest quilibet de clero agere ad restitutionem rei illegitimè alienatæ juxta cit. c. si quis in fine dum ibi statuitur, quòd quibuscunque personis ecclesiasticis liceat se tali alienationi opponere, & res alienatas cum fructibus, implorata auctoritate, ecclesiastica repossidere. Quòd quanquam primariò intelligendum de clericis ejusdem ecclesie cujus res alienatæ, utpote quorum proximè interest, ut cum Gloss. in c. si quis v. personis. Pich. h. t. num. 77. his tamen id negligentibus, etiam competit clericis extraneis, quippe pertinens ad bonum & jus publicum ecclesie. Ubi autem agitur de jure publico, quilibet admittitur ad agendum juxta c. imprimis. 2. quæst. 1. & Gloss. in c. penult. dist. 1. v. jus publicum. ubi ait : qui lædit sacerdotes, & res sacras violat, ab omnibus tanquam de crimine publico potest accusari. Et ita cum Abb. in cit. c. si quis h. t. n. 9. Laym. loc. cit. thes. 40. Pich. loc. cit. Quinimo competit id ipsum Parochianis laicis, hique

hique admittuntur ad repetendas res ecclesie Parochialis; cum eorum quoque interfit, ne eorum ecclesia parochialis vergat ad inopiam. Gloss. *cu. in c. si quis. v. personis.* Abb. *ibidem num. 8.* Pirh. *loc. cit.* unde etiam sine literis de rato & mandato agere possunt pro bonis & juribus dictae ecclesie. Gloss. *in cit. c. v. alienata in fine.* Pirh. *cit. num. 77.* Praeter ceteris autem id competit patronis laicis illius Ecclesie, ut cum Bartol. *in l. jubemus C. de SS. eccles.* Redoan. *loc. cit. rub. 33. quest. 22. §. sed deinde num. 10.* apud Wiestn. *b. t. num. 132.* tum quia juxta *Can. statutum.* 16. *quest. 1. Can. decernimus. ibid. quest. 7.* & Gloss. *in c. nobis. de ju-rep. v. modeste.* obligationem habent defendendi ecclesias a se & antecessoribus suis fundatas vel dotatas, ne dotes & bona earum male alienata dilapidentur: tum quia hoc ipso creatur iis praedictum grave, dum diminutis ecclesiarum & beneficiorum redditibus per istiusmodi alienationes & distractiones difficilius reperiuntur idonei earum rectores ab iis praesentandi, ut apud Wiestn. *Castrop. tr. 13. d. 1. p. 1. §. 2. num. 6.*

Quest. 189. An & qualiter a Papa revocari possit aut debeat alienatio rerum ecclesiasticarum ab ipso ejusve antecessore facta?

Resp. sicut Papa potest ex justa causa res ecclesie alienare, ita eas factas a se aut praedecessore suo potest ex justa causa, puta, boni publici Ecclesie revocare & irritare, non minus quam Princeps secularis ad exigentiam boni publici potest contractus a se factos rescindere. Delb. *de imm. eccl. c. 17. du. 18. num. 11. & 12.* Quin & ad hoc tenetur Papa ex officio, si advertat tales alienationes factas a se vel antecessoribus in Ecclesie detrimentum, quod alia via reparare non potest. Delb. *loc. cit. num. 13 & seq.* Neque his obstat, quod Princeps etiam Papa de jure naturali & divino teneatur stare contractui. Nam id verum est, quamdiu adest justa causa standi eidem; non vero, ubi haec deficit, & emergit causa resiliendi, nimirum vergens in detrimentum boni publici. Idem *num. 18.* remittens ad *l. c. 5. du. 1. §. 2. & du. 14. §. 12.* neque etiam ex eo talis revocatio impugnari potest, quod par in parem, adeoque unus Pontifex in alium Pontificem non habeat imperium. Nam Papa revocando alienationes factas a praedecessoribus suis, non exercet in eos imperium; sed in materiam sibi subjectam, sicut confessarius commutando poenitentiam impositam ab alio confessario, etiam superiore, idem *num. 19.*

Quest. 190. An & qualiter repentibus bona male alienata opponi possit exceptio translationis eorum in locum pium, aut exceptio defectus domini in repeteute, vel etiam praescriptio eorum?

1. Resp. ad primum: quod minus revocari possit alienatio, aut bona alienata restituenda sint, non obstat, quod ea translata sint in locum pium, aut applicata causae pie; cum adhuc talis alienatio facta sine causa efficiente aut debitis solemnitatibus fuerit invalida, & maneat irrita, adeoque revocationi & bona alienata repetitioni obnoxia.

2. Resp. ad secundum: neque, quod minus alienatio perperam facta revocari possit, resque repeteute restitui debeat, obstat exceptio seu defectus domini objectus repeteute; cum satis sit ad hoc probare, resillas, quae repeteuntur, fuisse in bonis ecclesie, seu ab ea possessas, & illegitime seu contra SS. Canonum praescriptum fuisse per Praelatum alienatas. Arg. *c. etsi illi. 12. quest. 2. & c. Episc. h. t. Berojus in idem c. num. 4.* Pirh. *b. t. num. 65.* Wiestn. 35. cum enim saepe valide difficile sit probare dominium seu proprietatem rei juxta *c. saepe. de restit. spol.* cedere idipsum saepe posset in grava praedictum & damnum ecclesie, si res male alienata ei restituenda non esset, nisi prius probato ejus dominio. Abb. *in c. Episcopi. num. 1.* Laym. *d. de reb. eccl. non alien. Thef. 38.* Pirh. *cit. num. 38. in fine.* Ac proinde per recuperationem rerum male alienatarum non tam agendum Ecclesie rei vindicatione; cum vindicanti incumbat probatio domini, & non sufficiat probatio possessionis habitae juxta *l. is qui ff. de R. P.* quam remedio possessorio, seu interdicto unde vi, ad quod sufficit probare possessionem rei ablatae, moment AA. cui monitioni non obstat, quod agenti hoc remedio opus sit praeter possessionem habitam etiam probare spoliationem seu agentem possessione dejectum, ut constat *ex c. consultationibus. de off. deleg. & Gloss. ibidem v. possessorum.* Nam eo ipso quod res ab Ecclesia possessa sine juris solemnitatibus ab ea citra illius culpam distracta seu alienata in alium transierit, possessione dejecta, & is, in quem res translata, spoliator censetur, ut eum Beroio. *l. c. sed ideo.* Redoan. *l. c. §. sed inde num. 8.* Wiestn. *b. t. num. 136.*

3. Resp. Ad tertium quamvis a possessore male fidei (qualis est, qui res ecclesie sine justa causa aut sine solemnitatibus alienatas ad se pervenisse novit) repeteute eas opponi nequeat praescriptio, utpote quae nullo unquam tempore cum tali scientia praescribi potuerunt. Opponi tamen potest praescriptio quadragenaria a possessore bona fidei seu juste ignorante, eas aliquando fuisse in bonis ecclesie, vel non subsistente causa, vel omittis solemnitatibus sibi aut suis praedecessoribus venditas vel donatas Communis liquidum & utroque jure, nempe *c. de quarta. c. ad aures. c. illud. de praescript. Anst. quas actiones C. de SS. eccl. & Novell. 131. c. 6.* ejusque interpretum, puta, Molin. *de just. tr. 2. d. 78. n. 1.* Covar. *in reg. possessor. p. 2. §. 2. n. 3.* Less. *de just. l. 3. c. 6. n. 26.* Barbof. *jur. eccl. l. 2. c. 38. n. 16.* aliorumque autoritate passim firmata sententia habet; bona ecclesie contra eandem, si Romana est inferior, spatio 40. annorum, si Romana est centum annis (quod privilegium quibusdam Monasteriis, aut etiam religiosorum Ordinibus a variis Pontificibus communicatum testantur Barbof. *in c. cum vobis. de praescript. num. 3.* Donat. *in pr. regular. Tom. 1. p. 2. tr. 10. quest. 10.* apud Wiestn. *n. 139.* & alii) legitime praescribi, adeoque vere & irrevocabiter transferri eorum dominium. His non obstante *c. hoc consultiissimo. b. t. in 6.* alienationibus rerum ecclesiasticarum, male factis ita vires adimentis, ut jus nullum nullamque etiam praescribendi causam pariant. Praeterquam enim, quod dispositionem hujus cap. aliqui AA. procedere velint de eo tantum possessore qui juris solemnitates omittas ad valorem contractus necessarias ignoravit, eo quod censent ignorantiam juris manifesti non sufficere ad bonam fidem, adeo-

adeoque nec ad præscriptionem fundandam. Quod, cum negent alii quò ad præscriptionem tricennalem vel quadragenariam, dum ea titulum non exigit; melius respondere videntur, citatum *Cap.* procedere tantum in casu speciali, quo ecclesiarum Prælati & Rectores ecclesias earumque bona immobilia & jura laicis submitunt, eosque ecclesiarum rerum & jurium advocatos & defensores constituunt, & tanquam dominos & superiores recognoscunt sine speciali Sedis Apostolica licentia. Contra quod cit. C. iis specialiter prohibentur, irritatis etiam omnino eorum desuper factis contractibus, etiam juramento firmatis, ex ea iustissima ratione, ut cum Gloss. *ibidem v. speciali.* Archid. *ibid. num. 2.* Franc. § *contractus, num. 4.* Pirh. *h. t. num. 60.* Wiestner. *num. 141.* Quod istiusmodi submissio non solum habeat speciem alienationis; sed & sit servitus, quædam, adeoque Ecclesie periculosior, & in qua cautius agendum, utpote libertatem ecclesie subvertens, exponendo eam laicorum vexationibus & oppressionibus. Atque ita per dispositionem hujus *Cap.* vis omnis præscriptionis in his contractibus fundatæ impeditur. Neque etiam his obstanti constitutione Pauli IV. quæ incipit: *injunctum: edita 1555. idibus Julii,* per quam absolute negatur repetitioni rerum male alienatarum opponi posse exceptionem præscriptionis. Siquidem ea ab illius Successore Pio IV. redacta ad terminos juris communis per constitutionem ab eo editam 1569. *qua incipit: provida.* Neque denique obstante, quòd vel ipsa præscriptio talis, utpote translative dominii sit alienationis species. Nam non omnis alienatio rerum ecclesie prohibita; sed ea, quæ caret solennitatibus requisitis, veluti certam formam præscripta ad sui valorem, qualis non est, seu forma sua præscripta legitima & canonica non caret præscriptio bona fide per annos 40. continuata, adeoque vim canonice alienationis habet. Bald. apud Redoan. *l. c. rub. I. c. 3. n. 13.* teste Wiestner. *cit. n. 141. in fine.*

Quæst. 191. An & quando Ecclesia læsa per alienationem rerum suarum restituenda in integrum?

R Esp. primò: Dum ecclesia læsa per alienationem factam illegitimè, adeoque invalidam, locus non est restitutioni in integrum juxta *L. in causa. cognitione §. 1. & 2. ff. de rest. in integ.* est enim restitutio hæc juxta *L. in causa. ff. de minorib.* remedium extraordinarium, introductum in subsidium deficientis remedii ordinarii; quale, dum actus, ex quo secuta læsio, ipso jure invalidus est & nullus, est dictio de nullitate, seu revocatio actus per viam nullitatis, quando nimirum Judex pronunciat, contractum alienationis fuisse nullum.

2. Resp. secundò: Dum vero alienatio valida quidem est, & ipso jure subsistit; quia facta ex justa causa & cum requisitis solennitatibus; exinde tamen enormiter læsa reperitur ecclesia; quia v. g. infra dimidium justii pretii pro re vendita recepit (quo casu alienationem adhuc ipso jure subsistere patet ex *c. cum dilecti. c. cum causa. de empion. & vendit. & ex c. ad nostram. h. t.* & passim docent AA.) ab ecclesia vel conventu, & concedi ei debet

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. III.

à Judice restitutio in integrum, ut constat ex *cit. c. ad nostram.* Uti etiam dictæ restitutioni locus adhuc erit, dum per alienationem enormiter læsa ecclesia, non quidem ratione justii pretii, sed ex alio capite, modo alienatio fuerit valida. Ad quod si dicatur, alienationem hoc ipso, quòd sit damnosa, non cedere in utilitatem illius, ac proinde esse invalidam; cum ad valorem illius requiratur, ut sit utilis ecclesie, & sic locum non esse restitutioni in integrum. Facile ad hoc respondebunt AA, qui cum Gloss. *in cit. c. ad nostram. v. enorme.* Covar. *l. 2. var. c. 17. num. 1.* Felin. *in c. qua ecclesiarum. de constit. Molin. cit. d. 468. concl. 6.* Vasq. *in opusc. de retrib. c. 2. §. 1. num. 30.* Bonæ. *de contract. d. 3. quæst. 8. p. 4. num. 9.* Pirh. *h. t. num. 35.* & aliis valde probabiliter docent, sufficere ad valorem alienationis causam præcedente tractatu & cognitione, judicatam seu existimatam justam. V. g. esse eam ecclesie utilem, etsi re ipsa talem non fuisset postmodum deprehendatur; ac ita adhuc locum esse restitutioni in integrum. AA. verò, qui cum Navar. *in comment. de alien. rer. eccles. num. 9.* Castrop. *tract. 11. d. unic. p. 15. §. 1. num. 2.* & aliis docent, talem alienationem factam ex causa solum existimata justa non valere; eò quòd jura absolute requirant causam justam, qualis non est, quæ tantum putatur talis; consequenter admittent, in eo casu non esse locum restitutioni in integrum proprie tali; sed remedium ordinarium, nempe dictionem de nullitate, esse adhibendum. Et sic peti adhuc restitutionem rei alienatæ, quæ non est proprie restitutio in integrum. De cætero circa restitutionem in integrum faciendam in casu valida alienationis graviter læsivæ notanda sequentia. Primò ante omnia ecclesia probare debere se læsam, alias non restituendam. Mascard. *de probat. concl. 1273. num. 5.* Barbof. *in collect. ad c. ad nostram. h. t. num. 4.* Secundò, quòd si ecclesia enormiter læsa, succurratur ei per restitutionem in integrum, etiam post quadriennium. Abb. *in cit. c. ad nostram. num. 5.* & cum illo Pirh. *h. t. num. 74.* Tertio, quòd restitutio ecclesie in integrum contra laicum peti possit & fieri à Judice ecclesiastico, si bona non sint feudalia. Pirh. *num. 75.* dicitur, hunc esse casum specialem, in quo actor non cogatur sequi forum rei. Barbof. *loc. cit. num. 3.* citans Covar. *var. l. 1. c. 4. num. 2.* Guttier. *qq. Can. l. 1. c. 34. num. 10.* Pet. Barbof. *in L. hæres absens. ff. de judic. num. 33.* &c. Rationem addit Pirh. quòd in tali alienatione supponatur aliqua deceptio, saltem materialis, intervenisse, adeoque latius loquendo, dici possit quoddam sacrilegium, quòd juxta *c. cum sit de for. comp.* spectat ad forum ecclesiasticum. Quin & hoc ipsum, seu spectare ad forum ecclesiasticum, generale esse omni privilegio concessio ecclesie, ait apud eundem Abb. *in cit. c. cum sit n. 2. & 6.* Verumtamen istiusmodi restitutionem ecclesie contra laicum in Imperio Romano solere peti & fieri coram Judice sæculari, cum Laym. *de reb. eccl. non alienand. thes. 73.* notat Pirh. *loc. cit.* Quartò, quòd restitutio hæc ita fieri debeat, ut unusquisque, nempe tam ecclesia læsa, quàm emptor bonæ fidei, seu ad quem res valide alienata transit, jus suum integrè recipiat. pro ut dicitur *L. quòd si restitutio. ff. de minor. cum, ut Gl. in c. ad nostram. v. sufficere.* per eam omnia in pristinum statum reponenda, ut neutra pars sit in damno vel lucro. Unde emptori non tantum resti-

restit-

restituendum pretium, sed etiam pro labore & industria cultura & conservacioni rei alienatae sibi que tradita ab eo impensa, factisque in eisdem melioramenta & ecclesiae utilitatem expensis satisfaciendum, si voluerit, uti potest, fructus ex re illa ab emptore perceptos repetere; qui alias in compensationem dicti laboris & expensarum relinquendi, in quantum mercedem laboris dictaeque expensas non excedunt, & de contra aliunde addendum, si fructus laborem illum & expensas non adaequant. Dum V. g. in utilitatem ecclesiae impensu mille floreni, & ex perceptis fructibus non percepit nisi centum. Uti haec ferè sumuntur ex *cit. c. ad nostram*. vide Pith. *b. t. num. 76.* & Barbof. *loc. cit. num. 1. & 2.* dum ait, in rescissione contractus feudalis ideo non restitui fructus; quia de ejus natura est, ut tales fructus pertineant ad Vasallum ratione laboris & servitii, quod domino praestatur, aut praestare est paratus juxta *c. 1. in quib. caus. feud. amitt.* Et haec, dum emptor processit bona fide; si enim est mala fidei, pretium datum amittit secundum dicta supra, uti & fructibus perceptis in poenam à Judice privari potest. Pith. *cit. num. 76. in fine*, citatis *l. jubemus. §. Janè C. de SS. Eccles.* Gloss. *in c. Vulturana. 12. quest. 2.* Abb. *in c. ad nostram. num. 9.* Redoan. *loc. cit. quest. 78. c. 5. a. num. 5.* De cetero, ubi alienatio nulla, tenetur emptor rei aliufve possessor illius rem restituere una cum fructibus perceptis à die alienationis juxta *cit. l. jubemus. & c. si quis. h. t.* Berojus. *ibid. num. 14.* Felin. *in c. cum causa de judic. num. 27.* Redoan. *loc. cit. quest. 77. c. 5. num. 2.* Guttier. *conf. 1. num. 14.* Ricc. *in pr. resol. 18. num. 2.* Surt. *conf. 115. a. num. 31.* & plures alii, quos una cum pluribus Rota decisionib. citat Barbof. *ad c. si quis. h. t. num. 13.* ubi etiam citatis pro hoc Riccio *ubi ante.* Covar. *l. 1. var. c. 3. num. 8.* quod à fructibus restituendis non excuset error juris, cum jus resistit, ubi tamen erraretur in facto; v. g. emptore putavit intervenisse assensum Papae, qui non intervenit, fructus non debent, nisi die motae litis. Pro quo citat Felin. *ubi ante.* Ricc. *loc. cit. num. 3.* Bero. *loc. cit. num. 45.* An verò assensus Apostolicus operetur retentionem fructuum, non resolvit, sed remittit ad Ricc. *in pr. for. eccl. decis. 64.* alias *resol. 61.* vide de hac restitutione fructuum dicta in antecedent.

Quest. 192. An & quae poene statuta jure civili male alienantibus res Ecclesiae?

Resp. poena iis constituitur Jure civili, nimirum à Leone Imperatore *in l. jubemus §. Oeconomus. C. de SS. ecclesiis.* quae constitutio Leonis facta pro ecclesia Constantinopolitana extensa est dein per Justinianum ad omnes ecclesias omniaque loca pia, ut constat ex *Auth. de non alien. §. nos igitur. & §. quia verò constitutio Leonis. coll. 2.* poenae autem his juribus constituta Praelatis & administratoribus male alienantibus res ecclesiae est privatio & amissio officii, quod gerunt, & reparatio omnis damni, quod inde incurrit ecclesia, ab iis ex bonis propriis facienda. Praeter quas poenas sunt & aliae poenae hoc jure statuta, quas enumerat Muller. *in Struv. exercitat. 3. l. 1. ff. tit. 8. thes. 71. l. 1. §.* nimirum, quod contractus alienationis sit

ipso jure nullus. Quod recipiens rem amittat fructus & pretium, quae cedunt ecclesiae. Et respectu tabellionis, qui super tali alienatione fecit instrumentum, perpetua relegatio. Respectu Judicis, bonorum publicatio & amissio dignitatis. Quales tamen poenas irrogandi clericis, haec & similia jura seu leges & constitutiones civiles quae tales seu secundum se auctoritatem non habent; sed tunc deum recipiunt, si & quando per Papam relata in Corpus Juris Canonici (qualiter constitutio Leonis & dicta *Auth. relata in c. nulli. h. t.*) & vel sic canonizata evaserunt leges canonicae. Fagn. *in c. nulli. n. 45. & c. quae ecclesiarum. de constit. n. 29.* cum Holt. *in idem c. nulli. in fine.* & Felin. *in c. 1. de presumpt. not. 1.* & aliis passim.

Quest. 193. Quae poene statuta male alienantibus Jure Canonico antiquo & moderno, praesertim per Extravag. ambitiose?

Resp. primò: jure antiquiore Extravag. ambitiose, quin & à tempore ferè Apostolorum nimiam illam administratorum rerum ecclesiasticarum in iis distrahendis libertatem, non tantum prohibitam, sed & variis poenis statutis res ecclesiae sine justa causa aut contra praescriptam à SS. Canonibus formam alienantibus coercitam, constat ex *Can. Apostolicos. 12. quest. 2.* Tales fuerunt sequentes. Primò invalidatio ipso jure talis alienationis attentatae. *c. si quis. c. ad audientiam. h. t. Can. sine expectatione. l. 2. quest. 2.* uti & invaliditas donationis & receptionis, quae bona & res ecclesiae accipiuntur à Regibus. *c. 2. h. t. delumpto ex Concilio Lugdunensi quarto.* Secundò obligatio tam alienantium quam res male alienatas recipientium etiam ex propriis servandi ecclesiam laesam indemnem. Tertio depositio Episcoporum sine necessitate, & Abbatum clericorumque sine licentia Episcopali alienantium. *cit. c. Apostolicos. Can. si quis Episcoporum. 10. quest. 2. Can. quisquis. Can. Abbatibus. 12. quest. 2.* Quarto prohibitio ingressus ecclesiae & excommunicatio, jam in octava Synodo universali relata in *c. Apostolicos.* uti & in *Can. non liceat. Can. de rebus. 12. quest. 2.* decreta, & etiam in presbyteros aliosque istiusmodi alienationi subscribentes extensa *cit. Can. liceat. & Can. si quis. h. t.* & ipso facto ab alienantibus & recipientibus incurrenda ab iis, qui res tales non restituebant, nisi celeri restitutione sibi prospexerint, ut dicitur *cit. c. si quis.* hoc est, celeriter, quantum in se est, contractum alienationis resciderint & recepta restituerint. Quintò suspensio ab officio, quam ex decreto Concilii Viennensis relato in *Clem. 1. h. t.* incurrebant ipso facto religiosi monasterio, Prioratu vel administrationi ecclesiae praepositi, si illorum reditus & possessiones alicui ad longum tempus concedebant. Quales etiam suspensio statuta in *c. 2. h. t. in 6.* Praelatis aliis submittentibus ecclesias earumque bona & jura laicis. Item clericis negligentibus idipsum denunciare superiori suspensio à beneficiis per triennium. In laicos verò compellentes ad talem submissionem excommunicatio. Plura de istiusmodi poenis statutis extra *Extravag. ambit.* vide apud Redoan. *l. c. 9. 76. c. 1. & 2.*

2. Resp. secundò: harum poenarum plures renovatae, aliaque adjecta jure novo, nimirum

Extravag.

Extrav. ambit. ac imprimis invalidatio istiusmodi alienationis, ita ut nullius omnino sint roboris. Dein excommunicatio lata in alienantes & recipientes. Tertia interdictus penitus ipso iure ingressus ecclesie Episcopis & Abbatibus, & perseverantibus illis post sex menses immediate sequentes sub hoc interdicto à regimine & administratione ecclesiarum, & monasteriorum in spiritualibus & temporalibus eo ipso suspensionis incurfus. Quarta Prælati inferioribus, commendatariis, ecclesiarum Rectoribus, beneficiatis, vel administrationem quomodolibet obtinentibus ultra excommunicationem Statuta ipso facto incurrenda privatio omnium dignitatum, officiorum, administrationum, beneficiorum, tam curatorum quam non curatorum sive secularium, sive regularium, quæ obtinent, & quorum res & bona alienaverunt. Quæ penæ omnes decreto S. Congreg. Cardinal. Concilii Interpretum decreto, jussu Urbani VIII. edito confirmantur, adjecta insuper contra Prælatos & quoscumque Superiores regulares penam privationis omnium suorum officiorum, nec non vocis activæ & passivæ penam privationis & perpetuæ inhabilitatis ad illa impostero obtinenda ipso facto incurrenda. Et hæc quidem, ubi illa *Extrav.* & dictum Decretum simpliciter & quò ad omnia recepta & in usu sunt. De quo paulò post.

Quest. 194. An dictæ penæ Extravag. ubi ea obtinet, incurrantur ante omnem declarationem?

Resp. etiam in *cit. Extrav.* dicitur: Prælati, inferiores beneficiati & c. nimirum alienatores rerum Ecclesie, ipso facto privati existant (nimirum officii, beneficii & c.) illaque absque declaratione aliqua vacare censeantur, possintque per locorum Ordinarios aliosque, ad quos eorum collatio pertinet, aliis idoneis libere de jure conferri & c. nihilominus non incuruntur in conscientia ante latam sententiam, saltem condemnatoriam vel declaratoriam criminis commissi, seu perperam factæ alienationis, ita ut alienans ante eam se abdicare seu relinquere beneficia, officia & c. teneatur Sanch. l. 2. mor. c. 22. n. 20. Henric. l. 13. c. 56. n. 4. Navar. man. c. 27. n. 110. Dian. p. 3. tr. 2. resol. 66. & alii, quos citat & sequitur Delb. de immun. eccl. c. 19. du. 23. f. 1. num. 13. siquidem lex pœnalis etiam si feratur ipso facto vel jure, adhuc ante sententiam seu condemnationem, saltem criminis, in foro conscientie non obligat. ac ita verba illa: ipso jure vel ipso facto, nullà expectatà judicis sententiâ seu declaratione intelligenda de sententia declaratoria penæ incurse, non verò criminis commissi; foret enim aliàs lex humana nimis dura, & fragilitati moribusque hominum parum accommodata, dum vel sic idem cogeretur esse reus, Judex & justitiæ executor, & sepe sui criminis occulti proditor & accusator. Ita cum communiore Cajet. 2. 2. q. 61. a. 3. & in sum. v. pena. Vasq. 1. 2. Tom. 2. d. 168. n. 15. Sorus de just. l. 2. q. 61. a. 3. Molin. de just. Tom. 1. tr. 1. d. 96. dicens esse communem inter Theologos & Jurisperitos. Sanch. de mat. l. 9. d. 30. & l. 2. mor. c. 22. num. 7. Dian. loc. cit. Delb. loc. cit. num. 7. & plures alii apud illum contra Abb. Sayz. Castrum. Meroll. Bonacin. R. P. Leurr. Jur. Can. Lib. III.

& alios apud eundem. Verùm de hoc alibi expresso.

Quest. 195. Quis in dictis pœnis jam incurfis dispensare, & ab illis absol. vere possit?

1. **R**esp. Primò: quod attinet in specie excommunicationem illam in *Extrav. ambit.* cum ea nulli reservata sit, ut patet ex illius contextu, & notant Angel. v. excommunicatio. 7. num. 48. Suar. Tom. 5. d. 22. f. 6. num. 6. Gavant in man. Episc. v. alienatio num. 28. Pirh. h. t. num. 56. Delb. num. 17. du. 22. num. 9. poterunt ab ea absolvere in foro conscientie omnes Prælati suos subditos; non obstante, quò dicta absolutio obtineatur quandoque per Brevia, penitentiariæ vel signaturæ; cum id fiat, ut ait Delb. loc. cit. num. 10. vel pro foro exteriore ad obviandum molestiis, quæ ex eo oriri possent, vel etiam pro interiore ad majorem cautelam, vel etiam, ut addit idem, quia aliqui id faciunt ex ignorantia autoritatis, quam habent in hoc puncto eorum superiores. Neque etiam, quò dicta excommunicatio, ut Thesaur. in pr. p. 2. v. alienatio. §. nota circa. sit reservata per Tridentin. sess. 22. c. 11. Nam, ut respondet Delb. num. 11. remittendo ad Filiuc. tr. 44. c. 6. num. 3. in fine Concilium loquitur de usurpantibus, seu in proprios usus convertentibus bona ecclesiarum; ac proinde extendendum non est ad alienantes simpliciter.

2. **R**esp. secundò: in reliquis etiam pœnis, quatenus vi *Extrav. ambit.* jurisque communis Statutis, cum nulli quoque reserventur, dispensare possunt superiores illorum, qui malè alienarunt; cum hi in subditos ordinariam habeant auctoritatem quò ad ea, quæ reservata aliàs non sunt. Delb. num. 28. In pœnis verò statutis in Decreto memorato S. Congr. aut etiam in eo relatis ex *Extrav. ambit.* dispensare non poterunt iidem superiores; cum eo ipso, quò ibidem illorum alienantium superioribus ipsi etiam Generali & Protectori expressè adimatur potestas eas relaxandi & moderandi, quæ tales reservatæ videantur Sedi Apostolicæ, ut Delb. num. 18. nisi fortè de novo post dictum decretum editum. 7. Sept. 1624. concessum aliquorum Ordinum Prælati privilegium dispensandi in iis cum suis subditis, cum omnia privilegia quò ad hoc aliàs quibusdam concessa per dictum decretum sublata.

Quest. 196. Quinam excusentur ab his pœnis, etiam ubi dicta Extrav. & Decretum S. Cong. sunt recepta?

1. **R**esp. sequentes: primò non incurunt excommunicationem ceterasque censuras & pœnas *Extravagantis* alienantes & res alienatas recipientes citra dolum & scientiam cum ignorantia facti, dum ignorant res esse ecclesiasticas aut non adhibitæ solennitates, vel etiam juris, dum ignorant prohibitam sine talibus solennitatibus alienationem aut etiam tales pœnas statutas alienantibus & recipientibus. Navar. de reb. eccl. non alien. conf. 19. Quar. v. alienatio num. 9. & 10. Suar.

Suar. *de cens. d. 4. f. 9. num. 19.* Barbof. *in cit. Extrav. num. 3.* Wiestn. *h. t. num. 151. & 152.* modò tamen hæc ignorantia non sit crassa & supina, ut iidem AA. quippe quæ secundum probabilem æquiparatur scientiæ juxta *c. fin. dist. 33. c. ut animarum. de constit. in 6.* adeoque temeritatem non excludit, uti eam excludit ignorantia probabilis, quamvis eas adhuc non incurri, etiam si ignorantia fuerit culpabilis, etiam crassa & supina, asserat Delb. *c. 17. du. 22. num. 7.* eò quòd *Extrav. dicat: alienare presumpserint: rōpresumere* autem importet, non tantum quamcunque temeritatem & audaciam, sed eam, quæ excludat omnem ignorantiam; eo nixus principio (pro quo *c. 19. du. 59. f. 1. n. 4.* citat Sanch. *l. 2. mor. c. 10. num. 38.* Duard. *in Bullam can. L. . . quest. 36. num. 3.* Bonac. *de cens. d. 2. g. f. p. 4. num. 9.* Filiuc. *Tom. 2. tr. 2. c. 7. num. 205.* Dian. *p. 3. tr. 5. resol. 13.* contra Sylv. Franc. Henriq. Suar. Molin. Laym. & alios *ibidem* à se citatos) nimirum quòd excommunicatio & quæcunque censura, aut etiam alia pœna lata contra scienter facientes contra legem non contrahatur à faciente contra illam ex ignorantia pœnæ, etiam crassa & supina, imò & affectata; eò quòd necdum faciat scienter contra legem talem pœnalem, quæ juxta communem non est extendenda ultra proprium significatum, sed potius restringenda secundum *reg. odia. de reg. juris in 6.* Ac ita licet talis ignorantia æquivalet scientiæ quòd ad incurrendam culpam contra legem, non tamen æquivalet ei quòd ad incurrendam pœnam contra legem, utpote quæ solum imponitur contra scienter facientes contra legem. Quod pluribus stabilit *ibidem. per seq. num.*

2. Secundo dictas pœnas non incurrunt illegitimè alienantes & recipientes ante actualem & pacificam traditionem & receptionem & possessionem. Delb. *c. 17. du. 1. a. num. 39.* Nav. *loc. cit. num. 13.* Covar. *l. 2. var. c. 16. num. 7.* Barbof. *loc. cit. num. 24.* citans alios. Pirh. *h. t. num. 77.* Reiffenst. *num. 67.* Wiestn. *num. 150.* citans Donat. *Tom. 1. pr. regular. p. 2. tr. 14. quest. 89. num. 5.* ego *in for. benef. p. 1. quest. 446. num. 3.* contra Bonac. *tr. de alien. rer. eccl. q. unic. p. 5. num. 2.* Constat non tantum ex jure antiquiore, dum *c. si quis. h. t.* etiam non nisi post traditionem dicuntur excommunicandi alienans & alienationi subscribens, dicendo: *nisi forte alienator, & qui recepit, celeri restitutione sibi prospexerint.* adeoque multò magis: excommunicationem evitent, qui contractum alienationis mutuo consensu perfectum revoeant ante traditionem & receptionem vel etiam, antequam alter pacificam rei alienatæ possessionem obtineat, ut Delb. *l. c. n. 40.* citans Jalon. *in l. fin. C. de emphyt. Nav. loc. cit. conf. 15.* Filiuc. *tr. 34. num. 119.* Ricc. *decis. 65.* & alios. Sed etiam constat ex jure recentiore. *cit. Extravag.* requiri receptionem, adeoque & traditionem, dum dicitur: tam qui alienat, quam qui alienatas res receperit, excommunicationem incurrat. Estque ratio, quòd res non dicatur alienata, donec traditio facta sit. *l. alienatum. ff. de; V. S. & in jure, præsertim in materia odiosa, qualis est constitutio pœnalis, verba accipiuntur cum effectu. c. relatum. de cler. non resid. junctâ Gl. v. cum effectu* adeoque pœnæ, maximeque censuræ, non incurrantur, nisi secutus sit effectus sub illis prohibitus. Nav. *conf. 37. de sent. excomm. num. 2.* Suar. *de cens. d. 4. l. 3. num. 4.* Coninck *d. 13. du. 8. concl. 7.* Delb. Pirh. Wiestn. *l. l. cit.* jam verò effectus contractus alienationis

non censetur secutus ante traditionem & receptionem pacificam possessionis; cum hæc duo, & non sola conventio contrahentium sint effectus prohibitus sub dictis pœnis. Quin etiam, ut Pirh. effectus non sit secutus, si statim sit reparatus, quia alienatio celeriter revocata, & res alienata celeriter restituta. Multoque magis dicta de non incurfione dictarum pœnarum locum habent in attentante solum alienationem, & qui tractatu nondum perfecto, recedit; cum pœna imposita committenti crimen, regulariter non incuratur per attentionem illius. Wiestn. *num. 149.* cum Donat. *l. c. g. 90. num. 1.* & Quarant. *v. alienatio rer. Eccl. n. 50.*

3. Tertio excommunicationem aliasque pœnas *Extravag. ambit.* uti & *Clem. 1. h. t. vi* illius non incurrit Religiosus subditus, nullo jure administrationem habens, si quid alienet, demoliat, destruat. Bonac. *l. c. num. 1.* Donat. *loc. cit.* Filiuc. *p. 3. tr. 44. c. 6. quest. 4. num. 4.* citans alios. Delb. *c. 17. du. 1. num. 19.* Wiestn. *h. t. num. 148.* siquidem dicta *Extrav. & Clem.* loquuntur solum de Prælati, beneficiariis aliisque habentibus administrationem. Sunt tamen tales aliis pœnis multandi, ut Donat. & Bonac. & incurtere illos adhuc excommunicationem latam à Trid. *Sess. 22. c. 11.* contra usurpantes sibi res ecclesiæ, & Papæ reservatam, de qua paulò supra, sentit cum Franco. Leo *for. eccl. p. 1. c. 15. num. 43.*

Denique excusantur à pœnis omnibus tam laicis in *Extrav. ambit.* quam in aliis juribus, etiam ubi jura ista pœnalia usu sunt recepta, quicumque rerum ecclesiasticarum suæ administrationi commissarum alienationem non peccant mortaliter; eò quòd pœnæ istæ omnes sint admodum graves; pœnæ autem esse debent commensuratæ delicto juxta *c. asseramus 24. g. 1. can. pro qualitate. 26. quest. 7. l. perspicendum. ff. de pœnis. l. sancimus C. eod. & ita docent cum communi. Nav. in man. c. 27. num. 9.* Covar. *in c. alma. de sent. excom. in 6. p. 1. §. 9.* Sanch. *l. 6. mor. c. 4. num. 55.* Suar. *cit. d. 4. f. 4.* Coninck *l. c. concl. 2.* Castrop. *tr. 29. d. 1. p. 7. n. 2. &c.*

Quest. 197. An dictas & quas alias pœnas incurrant Cardinales malè alienantes res Ecclesiarum suarum?

REsp. Cardinales subesse pœnis statutis præsumptibus alienare bona ecclesiastica, asserit, & sic habere praxin Curia Romanæ testatur Delb. *c. 17. du. 26. num. 1.* & licet sentiant aliqui, eos non subiaci legibus pœnalibus, nisi id exprimat, id tamen locum non habere dicit in iis, quæ pertinent ad publicam ecclesiæ utilitatem, & quæ agunt de justitia observanda & fraude evitanda, quemadmodum in specie subiaci illos legibus Cancellariæ de fraude tractantibus affirmant Cassador *in reg. Cancell. q. 38.* Sarmient. *in addit. ad reg. Cancell. decis. 69.* Paris. *l. 2. g. 4. n. 8.*

Quest. 198. An delegatus Papæ concedens facultatem alienandi in detrimentum Ecclesiæ, aut procurans decretum alienationis, aut suadens Papæ alienationem incurrat dictas pœnas?

REsp. ad primum: delegatus seu commissarius, cui commissum examen causarum expressa-

rum

tum in supplicatione, propter quas Papa concessit facultatem alienandi, si præstitit consensum, decretum vel auctoritatem alienandi in detrimentum ecclesie, incurrit excommunicationem, non tamen reservatam Papæ, si sit inferior Episcopo; si verò sit Episcopus aut illo superior, suspensionem ab executione officii per annum, similiter non reservatam Papæ, pro ut expressè haberi in *Bulla, 2. Pauli. II.* quæ incipit *cum omnibus iudicibus.* testatur Delb. c. 18. du. 31. n. 1. Idque etiam si id fecerit gratis, non adactus, aut etiam ob promissam pecuniam juxta expressum textum ejusdem Bullæ, pro ut videre est apud Delb. l. c. n. 2. Unde etiam infert. n. 3. citatis pro hoc Suar. de cens. d. 22. f. 6. n. 4. & Alterio. Tom. 2. d. 16. c. 2. col. 4. E contra dictas non incurri, si consensus vel auctoritas præstita non cedat in detrimentum ecclesie, non tamen cedat in evidentem utilitatem illius, nisi faciat concessionem non nisi sub conditione evidentis utilitatis factam à Papa; eò quòd pœnæ non amplianda, sed restringenda. Uti nec incurruntur dictæ pœnæ mox à præstito consensu, auctoritate, & necdum secuta alienatione, seu actu & effectu primario; cum, quamdiu actus damnificativus & solùm futurus, & in potentia, tamdiu nondum secutum damnum ecclesie propter quod actu secutum imponuntur pœnæ. vide dicta *quest. præced. num. 2.*

2. Resp. ad secundum: Excommunicationem quoque & quidem Papæ reservatam, ut habetur in *scr. Bullæ Pauli II.* incurrit, qui dolosè & scienter (secus, si nesciat alienationem esse in detrimentum ecclesie) à Commissario, seu Sedis Apostolicæ Delegato imperat, seu procurat & extorquet importunè suadendo, de precando, promittendo facultatem seu decretum alienationis in detrimentum ecclesie. Idque, si talis procurans sit ecclesiasticus, Episcopus vel alius clericus: si vero sit laicus, ut Delb. c. 18. du. 32. n. 5. ubi etiam, quòd Filiuc. r. 11. c. 7. q. 4. ad finem. & alii non improbabiler sentiant, extendere se hanc excommunicationem ad solos laicos. Eam verò juxta probabiliorem non incurri, non secuta alienatione.

3. Resp. ad tertium: Incurritur quoque excommunicatio vi *Bulle Pii V.* 35. quæ incipit: *admonet nos.* & Bullæ Urbani VIII. quæ incipit: *Sacro-Sancti.* A quocunque etiam Episcopalis, imò Cardinalitæ dignitatis etiam laico, qui tractat, consultit, aut alia ratione verba facit, aut insinuat, aut quovis, prætextu, puta, necessitatis, utilitatis, remunerationis suadet summo Pontifici de alienandis infeudandis bonis (etiam aliàs infeudari solitis) ad Ecclesiam Romanam immediate pertinentibus, aut etiam quibusdam aliis, intellige, ad eam devolutis (exceptis tamen per constitutionem Gregorii XIII. quæ incipit: *tanta tamque horrenda.* Ab ista restitutione Piana bonis fisco addictis ob delicta) modò hac de causa eligantur & mittantur Oratores ad Pontificem, qui desuper cum eo tractent; secus tamen, si is nihil hac de re cum eo tractent. Uti etiam excusantur ab hac excommunicatione, qui de licentia Pontificis explicita vel implicita (quæ in hoc consistit, quòd adiens Papam & super dicta alienatione eum alloquens, ab eo audiatur, & non repellatur; cum hoc ipso facultatem desuper secum tractandi ei concedere videatur) de hisce cum eo tractant; cum illius sit in lege dispensare, cujus est eam condere. vide de his omnibus distinctè agentem. Delb. cit. c. 8. du. 33. per totam.

Quest. 196. An & qualiter recepta fuerit & modò sit Extravagans ambrosiose?

R Esp. Referendo ferè hac de re aliorum sententias diversas; neque enim in eo conveniunt. AA. Primò, non receptam, seu abrogatam negare videtur Lotter. de re benef. l. 3. q. 25. n. 40. dum in specie loquens de hac *Extrav.* asserit, absurdissimum esse, dicere contrario usu seu consuetudine abrogari posse legem Papæ, utpote qui non à populo, sed à Deo immediate in ecclesiasticis habeat potestatem, ut ideo nec per mille annos extingatur legis ab eolà vis per usum in contrarium. Quod tamen intelligendum videtur, Papam implicite non consentiente per talis non usum tolerantiam. Item impertinentem esse hanc quæstionem, dum sanctio hæc impressa est in volumine canonico, cum quo hodieum ubique locorum transfertur. Quamvis n. 42. addat, se existimare propter materiæ (intellige in ea contentæ) odibilitatem in foro externo, si probaretur dictæ *Extravagantis* non usus, est positivus usus in contrarium, excusari agentem contra eam; cum istiusmodi legis, utcunq; aliàs non allegabilis pro evitanda ejus dispositione non usus excuset tamen ab evitanda pœna illius legis juxta doctrinam Bartol. in l. 1. §. apud Labionem. ff. de adult. d. l. 1. Surd. conf. 327. n. 51. Gutt. 99. Can. l. 1. c. 8. n. 7. Atque ita absolutè receptam esse dictam *Extrav.* sustinent Ricc. in collect. p. 5. collect. an. 1673. in princ. & in pr. for. eccles. de off. 95. aliàs in 2. editione. resol. 71. Henricq. in sum. l. 13. c. 56. §. 3. lit. r. Genuens. in pr. Cur. Archiep. Neapol. c. 6. n. 1. Redoan. de reb. eccl. non alien. q. 35. n. 1. Paris. de resign. l. 3. q. 6. n. 25. & alii, quos citat Barb. in cu. *Extrav.* n. 3. ea ratione, quòd, cum inserta in Corpore juris, præsumatur, de jure usu recepta. Receptam esse ubique, saltem, quò ad annulationem contractus alienationis; non verò quò ad pœnas, excommunicationis aliasque extrinsecas, defendunt, apud eundem Barb. Sarmiento de re dit. eccles. p. 1. c. 2. n. 20. Tolet. in instrum. Sacerd. l. 5. c. 91. vers. tertio de hoc. Quar. v. alienatio rer. eccl. n. 48. Azor. instr. mor. p. 2. l. 9. c. 2. q. 1. Sayr. clav. Reg. l. 3. c. 4. n. 15. Molin. de just. r. 2. d. 466. Rebell. de oblig. just. p. 2. l. 14. q. 5. In paucis locis receptam videri non solùm quò ad privationem beneficii & officii, sed etiam quò ad censuras, ait Delb. c. 17. du. 22. n. 1. citatis. Roch. de Curte c. ult. de consuetud. Ang. v. excommunicatio 7. cas. 48. Sylv. v. alienatio 9. 15. Caser. v. excomm. c. 75. Vasq. l. c. c. 2. §. du. 7. n. 31. Suar. Tom. 5. de cens. d. 23. f. 6. n. 3. Azor. l. 6. c. 16. q. 1. Sanch. l. 2. mor. c. 22. n. 2. Less. de just. l. 2. c. 24. du. 11. n. 69. Cov. l. 2. var. c. 17. n. 6. Bonac. d. 3. de contr. act. feud. q. 8. p. 4. n. 14. Nav. in comment. de alien. rer. eccl. n. 13. & 14. & in Man. c. 27. n. 149. ubi is etiam, quòd quò ad pœnam privationis beneficii hæc constitutio nullibi sit recepta. Quamvis quò ad ultimum contrarium esse usum & praxin pœnitentiariæ, dum in ea delinquentes absolvuntur, & ad beneficia & officia rehabilitantur. Idque vel ad pacandas conscientias, vel quia supponit dictam *Extrav.* quò ad omnia simpliciter receptam dicat Delb. l. c. n. 5. qui etiam n. 4. addit, in Italia videri receptam quò ad obligationem & excommunicationem, non tamen quò ad privationem beneficii & officii ante sententiam Judicis. Unde jam cum fieri possit, quòd alicubi dicta *Extrav.* recepta sit in totum, alibi quò ad unam partem tantum, monet Idem n. 3. inspiciendam esse hac in re singulorum locorum consuetudinem.